

**ЛОГІКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ТРАКТАТ Л. ВІТГЕНШТЕЙНА І
ІДЕЇ ЛОГІЧНОГО АТОМІЗМУ Б. РАССЕЛА»**

Запорізька державна інженерна академія, кафедра УСФН

Аналітична філософія успадковує традиції вивчення підстав знання - як у його чуттєвій, емпіричній, так і в раціональній, теоретичній формі.

Термін «логічний аналіз» ввели у вживання Дж. Мур і Б. Рассел, який спочатку характеризував метод дослідження, але згодом визначив і назву філософського напрямку, який практикував цей метод. Коло філософів «аналітичної» хвилі трохи розмито: їх об'єднує не стільки тематика або тип філософських концепцій, скільки стиль роботи. Його загальна характерна риса - детальне дослідження мови (з урахуванням новітніх досягнень логіки та лінгвістики) з метою вирішення філософських проблем. Головні цілі філософії аналізу - виявлення структури думки, прояснення всього смутного, невиразного, досягнення «прозорого» співвіднесення мови і реальності, чітке розмежування значущих і порожніх виразів, осмислених і безглузвих фраз.

Усередині аналітичної філософії виділяють два напрямки: філософію логічного аналізу і філософію лінгвістичного аналізу. Прихильники першого в основному цікавляться філософією і логікою науки. Прихильники другого вважають таку орієнтацію штучною і занадто вузькою, що надмірно обмежує філософський кругозір. З їх точки зору, філософія укорінена в реальному людському розумінні, в життєвих ситуаціях, в механізмах природної мови.

Рассел піддав суворій і жорсткій критиці попередню метафізику, проте «в основному його критика зводилася до того, що метафізика давала неправильне пояснення світу, і Рассел вважав, що йому вдалося з'ясувати, чому це відбулося. Але він не відкидав саму задачу закінченого пояснення світу і наближення до того, що називав «остаточною метафізичною істиною». Підставою для його розриву з минулою філософією послужила логіка. Всі колишні метафізичні системи, на його думку, спиралися на аристотелевську логіку, а у Фреге він виявив ідею абсолютно іншої логіки, яка і надихнула його на побудову метафізики нового типу.

Таким чином, визначаючи свою позицію як «наукову філософію, засновану на математичній логіці», Рассел аж ніяк не вважав, що будова світу і його онтологічний «склад» повинні бути повністю віддані у ведення науки. Так, емпіричні питання потрібно залишити науці, а ось питання про фундаментальні структурні особливості всесвіту належать до компетенції філософії. У статті «Логічний атомізм» (1924 р.) Рассел пише: «Філософія повинна бути всебічною і сміливою, щоб пропонувати гіпотези про Всесвіт, які наука все ще не в змозі ні підтвердити, ні спростувати. Але вони повинні бути представлені саме як гіпотези, а не як безперечні істини, подібно догмам релігії». Проте для вирішення цих завдань, як було сказано, філософія повинна озброїтися новою логікою.

Філософія Вітгенштейна характеризується наявністю двох внутрішньо суперечливих тенденцій у тлумаченні та розумінні філософського знання - «та, що утворює світ» і «та, що розуміє світ». З одного боку, Вітгенштейн заперечує філософію як специфічний спосіб пізнання світу. З іншого боку, паралельно спробам провести цю програму, Вітгенштейн ставить і розглядає цілий ряд інших питань - про співвідношення наукової і філософської форм світогляду; теоретичних і ціннісних аспектів пізнання; про природу, що відображається або подається мовою реальності; «Сенсожиттєві проблеми».